

ایران در مصرف شیر کجا قرار دارد؟

احمد اخوی، کارشناس اقتصادی

کانون صنایع غذایی

بیوسته می شنویم یا می خوانیم که کمبود مصرف شیر دارای عوارض بد و گاه جبران ناپذیر می باشد. برای یک نوزاد شیر - و البته بهترین نوع آن که شیر مادر است - مساوی سلامت و بلکه حیات است. کمبود آن در دوران های کودکی و جوانی می تواند در سنین بالا پوکی استخوان و عوارض بد دیگری به دنبال داشته باشد که بقیه زندگی را در کام انسان تلخ سازد.

فرآورده های شیر دارای پروتئین باکیفیت عالی است که برای بازسازی بافت های بدن و نیز تشکیل پادتن ها^۱ که در خون گردش و با بیماری ها مبارزه می کنند، لازم می باشد. شیر به جز پروتئین دارای کربوهیدرات، ویتامین های محلول در آب و املاح معدنی و مواد دارویی است^۱ و تقریباً کامل ترین غذا در طبیعت به شمار می رود. بر این اساس و وجود فواید و مواد دیگری که در شیر موجود می باشد متخصصین تغذیه مصرف روزانه ۳ فنجان^۲ برای بچه ها، ۴ فنجان برای نوجوانان، ۳ فنجان برای میان سالان و ۴ فنجان از آن را برای افراد بیش از ۵۰ سال توصیه می کنند. به این ترتیب، توصیه متخصصین جهانی مصرف روزانه حدود ۷۵۰ گرم شیر برای هر نفر می باشد در حالی که در رژیم مطلوب انستیتو تغذیه مصرف ضروری و مطلوب شیر مایع روزانه ۲۳۰ گرم (۸۴ کیلوگرم در سال) اعلام شده است.

کشورهای اروپایی در مصرف شیر مقام اول، آمریکا مقام دوم، آسیا مقام سوم و آمریکای لایتن مقام چهارم را دارند. در بین کشورهای پیشرفته ژاپن کمترین مصرف سرانه شیر را دارد.

شیر، حاوی کلسیم، فسفر، منگنز و پتاسیم است، بدن کلسیم شیر را مستقیماً جذب می کند. فسفرها نیز در استفاده و جذب کلسیم نقش دارد و به استخوان بندی کمک می رسانند. شیر منبع مهم

^۱ - تحقیقات جدید نشان می دهد یک لیوان شیر حاوی ۲۰ نوع در دکش، آنتی بیوتیک و هورمون های رشد است.
^۲ - هر فنجان شیر حدود ۲۵۰ گرم و یک لیتر شیر حدود ۱۰۳۰ گرم وزن دارند. مصرف روزانه ۳ فنجان شیر برابر سالیانه ۲۷۴ کیلوگرم می باشد.

ریبوفلاوین (ویتامین) است که به مانند ویتامین‌های A و B به سلامت پوست و چشم کمک می‌کند

سرانه مصرف لبنیات ایران در شهرها از ۵۵ کیلوگرم در سال ۱۳۷۹ به ۸۱ کیلوگرم در ۱۳۸۷ افزایش داشته است. در روستاها این رقم از ۶۸ به ۷۳ کیلوگرم افزایش داشته است. این ارقام به ترتیب رشدهای متوسط سالیانه ۵ درصد و ۹ درصد را نشان می‌دهند که حاکی از بدتر شدن مصرف روستایی در مقایسه با مصرف شهری می‌باشد.

مقایسه رقم شیر رژیم تغذیه مطلوب و رقم‌های مصرف سرانه ایران حاکی از شرایطی است که در مناطق شهری حدود ۶۰ درصد و در مناطق روستایی حدود ۷۰ درصد خانوارها در ناحیه آسیب‌پذیری مصرف قرار دارند. با وجود این، توزیع نا عادلانه درآمد و امکانات نامتقارن دسترسی، باعث شده که حتی در این شرایط ۴۰ درصد خانوارهای شهری و ۳۰ درصد خانوارهای روستایی بیش از نیاز شیر مصرف می‌کنند.

شیر به لحاظ نقش مهم خود در سلامت و امنیت غذایی از نظر اغلب کشورهای رو به توسعه نه یک هزینه مصرفی بلکه سرمایه‌گذاری برای سلامت و بالندگی نسل‌های آینده کشور و رسیدن به توسعه پایدار تلقی می‌شود. از این زاویه وقتی مصرف سرانه شیر خانوار ایرانی با رقم مصرفی کشورهای مرجع سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ مقایسه می‌شود تنها مصر (۶۱)، تاجیکستان (۵۸) و یمن (۳۱) پایین‌تر از سرانه ایران شیر مصرف می‌کنند و ایران فقط ۴۷ درصد ترکیه و کمتر از ۳۰ درصد قزاقستان مصرف سرانه شیر دارد. جدول زیر سرانه مصرف شیر کشورهای مذکور را در سال ۲۰۰۷ میلادی نشان می‌دهد.

سرانه مصرف شیر کشورهای آسیای جنوب غربی و خاورمیانه در سال ۲۰۰۷ واحد:

کیلوگرم

آذربایجان	اردن	ارمنستان	ازبکستان	امارات	ایران	پاکستان	تاجیکستان	ترکمنستان	ترکیه
۱۲۰	۹۲	۱۳۶	۱۴۴	۱۱۰	۶۷	۱۶۹	۵۸	۱۴۰	۱۳۹
سوریه	عربستان	قرقیزستان	قزاقستان	کویت	گرجستان	لبنان	مصر	یمن	
۱۱۴	۹۹	۱۸۳	۲۶۱	۱۱۴	۱۵۱	۱۰۶	۶۲	۳۱	

اگر حذف یارانه ها و هدفمندی آنها که از یک طرف افزایش شدید قیمت شیرو از طرف دیگر افزایشی که از توزیع نقدی یارانه در طرف تقاضا ایجاد شده است و در مناطق روستایی و گروه های کم درآمد شهری رقم قابل ملاحظه ای را نسبت به درآمد آنها تشکیل میدهد موجب انحراف مصرف این خانوارها از کالاهای اساسی و ضروری به مصرف کالاها و خدماتی شده باشد که اگرچه از زاویه انتخاب آزاد مصرف کننده قابل ایراد نیست اما به لحاظ استاندارد های سلامت و امنیت غذایی قابل قبول نمی باشد آن وقت می توان به جرات گفت این نوع هدفمندی نه تنها کشور را به اهداف سند چشم انداز در مقایسه با کشورهای منتخب نخواهد رساند بلکه فاصله موجود را با روند مصرف و این کشورها افزایش نیز خواهد داد.